

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РК
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА
ФАКУЛЬТЕТ СОЦИАЛЬНЫХ НАУК
КАФЕДРА ПЕДАГОГИКИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГИИ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

**Международного научно-методического семинара:
«АНАЛИЗ УЧЕБНЫХ ПРОГРАММ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЕННЫХ»
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ»**

**В рамках проекта ИРН АР14869631 «Модель «зеленая школа – зеленый колледж
– зеленый университет» как система развития экологизации образования»**

**28 ОКТЯБРЯ 2022 Г.
АСТАНА, РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН**

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦИАЛЬНЫХ НАУК
КАФЕДРА ПЕДАГОГИКИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГИИ

МОСКОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. М.В. ЛОМОНОСОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

ОБЩЕСТВЕННЫЙ СОВЕТ БАЗОВОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПО ЭКОЛОГИЧЕСКОМУ
ОБРАЗОВАНИЮ СТРАН СНГ

КЫЗЫЛОРДИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ КОРКЫТ АТА

НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫЙ ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ ФОНД ИМЕНИ В.И. ВЕРНАДСКОГО

ШКОЛА-ЛИЦЕЙ №101 ИМ.А. МУСЛИМОВА «ЗЕЛЕНАЯ ШКОЛА»,
(Г.КЫЗЫЛОРДА. РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН)

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международного научно-методического семинара:
«АНАЛИЗ УЧЕБНЫХ ПРОГРАММ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЕННЫХ»
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ»

28 октября

г. Астана – 2022

УДК 378(08)
ББК 74.48я431
А 64

*Выполнено в рамках научного проекта ИРН АР14869631
«Модель «зеленая школа – зеленый колледж –
зеленый университет» как система развития экологизации образования»*

Рецензенты:

Менлибекова Гильбахыт Жолдасбековна – доктор педагогических наук, профессор ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана, Казахстан

Молдабекова Сандугаш Каирхановна – PhD, ассоциированный профессор кафедры педагогики и психологии Кокшетауского университета им. Ш.Уалиханова, г. Кокшетау, Казахстан

Главный редактор:

Длимбетова Гайни Карекеевна

д.п.н., профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва,
г.Астана, Казахстан

Редакционная коллегия:

Булатбаева К.Н., д.п.н., профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, г. Астана, Казахстан;

Саипов А.А., д.п.н., профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, г. Астана, Казахстан;

Курманбаев Р.Х., к.б.н., профессор Кызылординского университета имени Коркыт Ата, г. Кызылорда, Казахстан;

Абенова С.У., PhD, старший преподаватель кафедры педагогики Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, г. Астана, Казахстан;

Дукомбайев А.Т., магистр гуманитарных наук, магистр истории Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, г. Астана, Казахстан;

Әкіміш Д.Е., магистр педагогических наук Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, г. Астана, Казахстан.

Технический редактор – Табаран Д.А., магистрант Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, г. Астана, Казахстан.

А 64 «Анализ учебных программ в контексте развития «зеленых» учебных заведений»: Сборник матер. Межд. науч.-метод. семин. /– Астана, 28 октября, 2022 г. – Астана: типография ИП «Булатов А.Ж.», 2022. - 278 с.

ISBN 978-601-337-781-0

Настоящий сборник составлен по материалам международного научно-методического семинара «Анализ учебных программ в контексте развития «зеленых» учебных заведений», состоявшегося 28 октября 2022 года в ЕНУ имени Л.Н. Гумилева (г. Астана).

Материалы семинара предназначены для ученых, педагогов-предметников высших, средних учебных заведений, магистрантов, докторантов PhD и аспирантов, международных экспертов, представителей общественных организаций.

Материалы публикуются в авторской редакции, и редколлегия не несёт ответственности за содержание авторских материалов.

УДК 378(08)
ББК 74.48я431

ISBN 978-601-337-781-0

© ЕНУ им.Л.Н.Гумилева, 2022

4. Проводить ежегодный мониторинг экологической активности Европейских и Азиатских вузов с целью применения опыта и популяризации экологически-ориентированной жизненной позиции;

5. Организовывать экологическую олимпиаду в НГАУ, с целью выявления наиболее активных участников и привлечение их в команду.

Но несмотря на все проблемы и вызовы, которые стоят перед кафедрой экологии, НГАУ входит в десятку лучших вузов России по борьбе за экологию. Данный статус НГАУ получил благодаря сформированному, осознанному, экологическому мышлению в студенческой среде и среди сотрудников университета.

Список литературы:

1. Программа «Зеленые вузы России». [Электронный источник] <https://greenuniversity.ru/about/> (Дата обращения 17.10.2022).

2. Рюмкина, И. Н. Оценка экологической обстановки острова Ольхон (озеро Байкал): управление и утилизация ТКО / И. Н. Рюмкина // Проблемы биологии, зоотехнии и биотехнологии: Сборник трудов научно-практической конференции научного общества студентов и аспирантов биолого-технологического факультета, Новосибирск, 09–14 декабря 2019 года. – Новосибирск: Издательский центр Новосибирского государственного аграрного университета "Золотой колос", 2020. – С. 273-279. – EDN LXMTTX.

3. Чистый воздух. VI Региональная олимпиада по экологии «Экология и окружающая среда». [Электронный источник] https://www.instagram.com/ecology_sgugit/ (Дата обращения 15.10.2022).

4. Новосибирский ГАУ вошел в мировой рейтинг Times Higher Education. [Электронный источник] <https://nsau.edu.ru/news/92971.html> (Дата обращения 14.10.2022).

5. Эко-клуб «TheЛёнка» НГАУ [Электронный источник] https://vk.com/thelinka_nsau (Дата обращения 16.10.2022).

ӘОЖ 504.05

ТҰРАҚТЫ ДАМУ КОНЦЕПЦИЯСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМНІҢ РӨЛІ

Бекенова Ұлболсын Сабитқызы

Әли Мүсілімов атындағы №101 мектеп-лицей, Қызылорда, Қазақстан
bekenova.25@mail.ru

Аңдатпа: Тұрақты даму концепциясының мақсаты - экономикалық, әлеуметтік және экологиялық компоненттерді біріктіру арқылы тұрақты дамуға қол жеткізу. Тұрақты дамудың үш компонентері арасындағы тығыз өзара байланыстың болуы климаттық өзгерістердің маңызды салдарлары және шектелген табиғи ресурстарды сақтау және «жасыл» экономикаға ауысу қажеттілігі айқын болған қазіргі жағдайда ерекше өзектілікке ие болады

Түйін сөздер: экология, тұрақты даму, қоршаған ортаны қорғау, экологиялық білім, экожүйе.

Қоршаған ортаны қорғауды, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануды қамтамасыз етудің маңызды құралдарының бірі экологиялық білім беру арқылы халықтың барлық топтарының хабардарлық деңгейін көтеру болып табылады, бұл бірқатар экологиялық және этикалық нормаларды, құндылықтарды, кәсіби құндылықтарды сіңіруге ықпал етеді. тұрақты дамуды қамтамасыз ету үшін қажетті дағдылар.

Экологиялық тәрбие адамның табиғатпен қарым-қатынасының рухани тәжірибесінің жиынтығы ретінде жеке тұлғаның және қоғамның экологиялық мәдениетін қалыптастырудан тұрады; қоршаған ортаны қорғау бойынша арнайы білімді қалыптастыруға және алуға бағытталған өзін-өзі тәрбиелеу мен тұлғаның дамуының үздіксіз процесі ретінде түсіндіріледі. Экологиялық тәрбиенің маңызды құрамдас бөлігі экологиялық тәрбие – табиғатқа адамгершілік, эмоционалдық, адамгершілік және ұқыпты қатынасты қалыптастыруға бағытталған процесс.

Қазіргі кезде экологиялық білім беруді тек экологиялық жүйенің құрамдас бөлігі ретінде қарастыруға болмайды – ол болашақ қоғамдық дамудың мәселелерін шешуге қабілетті тұлғаны қалыптастырудың қажетті құрамдас бөлігі болып табылады. Міне, сондықтан да экологиялық білім мен тәрбиеге әлеуметтік мән беріледі [1].

1992 жылдың маусым айында Рио-де-Жанейро қаласында өткен БҰҰ-ның қоршаған орта мен даму бойынша өткен конференциясы «Тұрақты даму» концепциясын және «XXI ғасырдың күн тәртібіне» атты ауқымды бағдарламасын қабылдады. Бұл бағдарламада шешілуі болашақта тұрақты дамуды қамтамасыз ететін жалпы мәселелер қарастырылған [2].

Экологиялық мәселелерді алдын алу үшін адам ретсіз дамудан, тиімді реттелген табиғат пен қоғамның даму заңдарына негізделген дамуға өтуі тиіс. Тек осы кезде ғана адамзат қоғамының дамуы үздіксіз, ұзақ уақыт бірқалыпты жағдайда, табиғи және әлеуметтік дағдарыссыз дамиды. Мұндай дамуды – тұрақты даму деп атайды.

Тұрақты даму дегеніміз - қазіргі уақыттың қажеттілігін қамтамасыз ете отырып, келесі ұрпақтардың өзінің қажеттіліктерін қамтамасыз етуіне қауіп туғызбайтындай даму. БҰҰ анықтамасы бойынша тұрақты даму дегеніміз-экономиканың дамуы барсында қазіргі қоғам мүшелерінің қажеттіліктерін қамтамасыз ету процесі.

Тұрақты даму - экономиканың даму қарқындылығы деген сөз емес, ол табиғат ресурстарды бұрынғыша шексіз өндіріп, шексіз пайдалана бермей, біздің қоршаған табиғи ортаға ұқыппен қарап, байлықтарын ысырапсыз, халықтардың әл-ауқат деңгейін жоғарылату бағытында жаңа технологияларды қолдану арқылы дамуы деген сөз.

Қазіргі кезең адамның ерекше биосфералық қызметі – биосфераны қорғау мен сақтап қалу қызметімен анықталып отыр. 1987 жылы БҰҰ-ның Дүниежүзілік қоршаған орта мен даму комиссиясы «Біздің жалпы болашағымыз» атты есебінде «Қоршаған орта үшін қауіпсіз, жолда экономикалық дәуірге» аяқ басуға шақырды. Алғаш рет «тұрақты даму» концепциясы ұсынылды. «Тұрақты даму» дегенде қазіргі уақыттың қажеттілігін қамтамасыз ете отырып, болашақ ұрпақтардың өзінің қажеттіліктерін қамтамасыз етуіне қауіп туғызбайтын даму деп түсіну керек [3].

Тұрақты даму мақсаттары - жер шарын қорғауға және барлық адамдар үшін бейбітшілік пен гүлденуді қамтамасыз етуге бағытталған әлемде қабылданған мақсаттар. 2030 жылға дейін 17 негізгі бағыттар таңдалды, олардың жүзеге асырылуы елді өмірдің барлық негізгі салаларының тұрақты дамуына және осы әлемдегі әрбір адамға қатысты жаһандық мәселелерді шешуге жетелейді.

Тұрақты даму мақсаттарын енгізу және оған қол жеткізу процесі БҰҰ өкілдері тарапынан да, Қазақстан Республикасының үкіметі тарапынан үнемі бақыланады. Тұрақты даму мақсаттарын тиімді жету үшін ведомствоаралық және тұрақты дамудың мақсаттық индикаторлары жөніндегі сарапшылар тобы БҰҰ-ға мүше әр мемлекет үшін осы көрсеткіштерді мемлекет меншігіне айналдыру мүмкіндігі бар ғаламдық көрсеткіштер жүйесін жасады. Бүгінгі күні Қазақстанның Тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізу мониторинг жүйесі 280 индикаторды қамтиды, оның 205-і ғаламдық, ал 75-і ұлттық индикаторлар.

Тұрақты даму мақсаттары азаматтардың өмір сапасын арттыруға, мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуына және экологиялық тұрақтылығына бағытталған 2030 жылға дейінгі мақсаттар мен индикаторлардың кешенді әмбебап жинағы болып табылады.

Тұрақты даму мақсаттарының 2030 жылға дейін жетуге тиіс 17 мақсаттан, сондай-ақ, оларға байланысты 169 міндеттерден және 242 индикатордан тұрады. «ӘКСПО-2017» халықаралық көрмесі өткізіліп және БҰҰ көмегімен көрме базасында «Келешек энергиясы» Жасыл технологиялар мен инвестициялық жобалар орталығын құру тұрақты даму мақсаттары іске асыру жөніндегі халықаралық күш салуына заттай қосқан үлес болып табылады.

Қазақстан үшін тұрақты даму мақсаттары әдіснамасын және индикаторларын енгізу, Қазақстанның бағдарламалық құжаттарын, ең алдымен, «Стратегия-2050» және одан шығатын бағдарламалардың жаһандық даму мақсаттарына үйлесімдігін ескере отырып, ҚР стратегиялық жоспарлау және мониторингілеу жүйесін әлемдік стандарттарға жүйелік бейімдеуге мүмкіндік береді.

2030 жылға дейін экологиялық тұрақты дамудың бірқатар мақсаттары:

1-мақсат. Салауатты өмір салтын қамтамасыз ету және барлығына кез келген жаста сау болуына ықпал ету.

2-мақсат. Барлығы үшін су ресурстарының болуын және оларды тиімді пайдалану мен санитарияны қамтамасыз ету.

3-мақсат. Барлығы үшін қымбат емес, сенімді, берік және заманауи энергия көздеріне қолжетімділікті қамтамасыз ету.

4-мақсат. Климаттың өзгеруіне және оны салдарларына қарсы күрес бойынша жедел шараларды қолдану.

5-мақсат. Мухиттерді, теңіздерді және теңіз ресурстарын тұрақты даму мүдделерінде сақтау және ұтымды пайдалану.

6-мақсат. Құрлықтың экожүйелерін қорғау және қалпына келтіру және оларды онтайлы пайдалануға жәрдемдесу, орманды онтайлы пайдалану, шөлге айналуға қарсы күрес, жердің тозуы үдерісін тоқтату және кері бұру және биологиялық алуан түрліліктен айырылу үдерісін тоқтату.

Экологиялық білім неғұрлым жылдам қарқынмен дамуы керек, өйткені, біздің ойымызша, ол қазіргі өркениеттің тұрақты дамуға көшуінің қажетті элементі ретінде білім беру жүйесінің жаңа моделінің негізіне айналады. Білім беру жүйесі болашақ үшін тікелей және барынша тиімді жұмыс істеуі керек, өйткені ол әрбір адамның жеке қасиеттерін, оның білімі мен дағдыларын, мінез-құлық басымдықтарын, сондай-ақ жалпы қоғамның экономикалық, рухани және материалдық әлеуетін анықтайды.

Экологиялық білім тұрақты даму концепциясын адамзаттың рухани және кәсіби көзқарастарының жүйесіне айналдыруды қамтамасыз ететін тұтқаға айналуы тиіс. Тұрақты даму ғана қазіргі өркениеттің өмір сүруіне, оның прогрессивті дамуына және тұтастай биосфераның сақталуына әкеледі.

Әдебиет тізімі:

1. Муртазалиева Б. Н. Экологическое воспитание: сущность, задачи, значение // Вести республики. 2007. № 113.
2. Декларация Рио-де-Жанейро по окружающей среде и развитию // Организация Объединенных Наций, г. Рио-де-Жанейро, 14.06.1992 г.
3. Массеров, Д. А. Возникновение и развитие концепции устойчивого развития общества / Д. А. Массеров, А. В. Киришин // Проблемы региональной экологии. - 2013. - № 1. - С. 197-200.

ӘОЖ 911.3

«ЖАСЫЛ МЕКТЕП» МОДЕЛІ АЯСЫНДА ОҚУШЫЛАР БІЛІМІН ЭКОЛОГИЯЛЫНДЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН САРЫАҒАШ АУДАНЫНЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ ТҰРАЛЫ ҒЫЛЫМИ МӘЛІМЕТТЕР МАЗМҰНЫ

Азимбай Нурсулу Саматқызы

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
azimbay.n@bk.ru

Ғылыми жетекшісі - Саипов Абдимәжит Аманжолович

***Аңдатпа:** Мақала қазіргі кезеңде өзекті болып отырған экологиялық апаттарға байланысты мектеп оқушыларын табиғатты сүйюге арналған, қоршаған ортаны қорғау мақсатында экологиялық білім беруге арналған. Экологиялық білім тек қана теориялық негізде емес, тәжірбиелік, зерттеу жұмыстары ретінде оқушыларды тәрбиелеу, баулыту мақсат болып отыр. Зерттеу нысаны ретінде Сарыағаш ауданы алынып, оның экологиялық мәселелері қаралып, шешу жолдары мен «Жасыл мектеп» жобасы аясында оқушылардың білімдерін экологияландыруға бағыттар мен ұсыныстар қарастырылды.*

***Түйін сөздер:** жасыл мектеп, экология, Сарыағаш ауданы, қоршаған орта, ландшафт, адам әрекеті.*